

περιεχόμενον τοῦ X βιβλίου τῶν Στοιχείων τοῦ Εὐκλείδου. Ταῦτα ἔχουν συλλεγῆ ἔκ τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος, Ἴσοκράτους, Ἀριστοτέλους, Ἡρώωνος τοῦ Ἀλεξανδρέως, τοῦ Πάππου καὶ ἀρχαίων σχολιαστῶν.

Ἡέρα τούτων ὁ Στ. προσέθηκε Πίνακας τῆς θέσεως ἔνθα ἀνευρίσκονται κατακεχωρισμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ οἱ ὄροι, τὰ πορίσματα καὶ τὰ λήμματα. Ἐπίσης καὶ ἀνάλυσιν (λατινιστί) τῆς τάξεως καθ' ἣν ἀναφέρονται αἱ ὕλαι τοῦ βιβλίου εἰς διάφορα θεωρήματα τοῦ X βιβλίου. Καὶ τέλος μεταξὺ τοῦ κατὰ σελίδα κειμένου καὶ τοῦ κριτικοῦ ὑποσημειώματος τοῦ Heiberg παραθέτει ὁ Στ. νέα κατὰ σελίδα σημειώματα, ἐν οἷς γίνονται συσχετίσεις τοῦ περιεχομένου τῶν θεωρημάτων πρὸς ὁρισμούς ἢ ἄλλα θεωρήματα ἢ πορίσματα ἢ λήμματα, δι' ὧν διευκολύνεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ κειμένου.

Ἐπομένως ἡ δευτέρα ἔκδοσις τοῦ III τόμου τῶν στοιχείων τοῦ Εὐκλείδου φέρει νέα στοιχεία πολὺτιμα, δι' ὧν διευκολύνεται ἡ κατανόησις τοῦ X βιβλίου, τοῦ μέχρι τοῦδε δυσπροσίτου, χάρις εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ σοφοῦ μαθηματικοῦ Σταμάτη.

Π. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

*
* *

CHOMSKY by John Lyons, published in Fontana modern masters,
Fontana | Collins, 1970 (editor : Frank Kermode), pp. 120.

Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ John Lyons φέρων τὸν τίτλον Ch o m s k y ἔχει ἐκδοθῆ εἰς τὴν σειρὰν τῆς Fontana, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκδίδονται οἱ σύγχρονοι μύσται τῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ διάρθρωσις τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου κατὰ κεφάλαια ἔχει ὡς ἐξῆς : Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν (σσ. 9—15), ὁ Lyons ἀναγνωρίζει τὴν ὑπεροχὴν τῆς Γλωσσολογικῆς θεωρίας τοῦ περιφήμου Ἀμερικανοῦ Γλωσσολόγου Noam Chomsky ἔναντι τῶν ἄλλων σήμερον ὑπαρχουσῶν Γλωσσολογικῶν θεωριῶν. Τὸ βιβλίον *Syntactic structures* (The Hague : Mouton, 1957) ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον ἐπαναστατικὸν καὶ νέους Γλωσσολογικοὺς ὀρίζοντας ἀνοῦγον ἔργον τοῦ Noam Chomsky. Ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἐπίσημον ἐμφάνισιν τῆς λεγομένης μετασχηματιστικῆς Γραμματικῆς (: transformational Grammar).

Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον (σσ. 16—26), παρουσιάζονται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς οἱ στόχοι καὶ αἱ τάσεις τῆς συγχρόνου Γλωσσολογίας καὶ τονίζονται αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραὶ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς παραδοσιακῆς Γραμματικῆς.

Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον (σσ. 27—35), ἀναφέρονται ἐν περιλήψει αἱ βασικώτεραι Γλωσσολογικαὶ ἀρχαὶ καὶ μέθοδοι τῶν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Noam Chomsky Ἀμερικανῶν Γλωσσολόγων (π.χ. Franz Boas, Edward Sapir, Leonard Bloomfield, Zellig Harris) καὶ ὑπογραμμίζεται ἰδιαιτέρως ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν θέση τοῦ σπουδαιοτέρου τούτων Leonard Bloomfield, πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ ὁποίου ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν ὁ ἰδρυτὴς τῆς μετασχηματιστικῆς Γραμματικῆς Noam Chomsky.

Εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον (σσ. 36—46), διατυπῶνται γενικῶς αἱ πρῶται μεθόδολογικαὶ ἀρχαὶ καὶ οἱ σκοποὶ τῆς Γλωσσολογικῆς θεωρίας τοῦ Noam Chomsky.

Εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον (σσ. 47 - 55), τονίζεται ἡ ἀνεπάρκεια καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ πρῶτου ἀπλοῦ προτύπου τῆς γενετικῆς Γραμματικῆς (: Generative Grammar), τῶν finite state Grammars, δηλ. τῶν Γραμματικῶν (: θεωριῶν) αἵτινες εἶναι ἱκαναὶ πρὸς παραγωγὴν πεπερασμένου μόνον ἀριθμοῦ προτάσεων.

Εἰς τὸ ἕκτον κεφάλαιον (σσ. 56—65), ἐξετάζεται διὰ βραχέων τὸ δεύτερον πρότυπον (: model) περιγραφῆς τῆς γλώσσης, δηλ. ἡ Γραμματικὴ τῆς δομῆς τῆς

φράσεως (: Phrase structure Grammar). Τὸ δεύτερον τοῦτο πρότυπον ἰκανοποιεῖ περισσότερο τοῦ πρώτου, δὲν εἶναι ὅμως ἀπηλλαγμένον ἀδυναμιῶν. Ἡ Γραμματική τῆς δομῆς τῆς φράσεως ἀντιστοιχεῖ, θὰ ἔλεγε τις, πρὸς τὴν immediate constituent analysis (= ἀνάλυσιν τῶν ἀμέσων συστατικῶν (τῆς προτάσεως)) τῶν περὶ τὸν Bloomfield Ἀμερικανῶν Γλωσσολόγων.

Εἰς τὸ ἔβδομον κεφάλαιον (σσ. 66—82), περιγράφεται ἐν ὀλίγοις τὸ τρίτον πρότυπον περιγραφῆς τῆς γλώσσης. Εἶναι ἡ μετασχηματιστικὴ Γραμματική, ὡς αὕτη ἀνεπτύχθη καὶ διεμορφώθη ὑπὸ τοῦ Noam Chomsky κυρίως εἰς τὸ κλασσικὸν ἔργον του *Aspects of the theory of Syntax*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1965.

Εἰς τὸ ὄγδοον κεφάλαιον (σσ. 83—95), γίνεται λόγος διὰ τὴν σχέσιν, ἥτις ὑφίσταται μεταξύ τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς Γλωσσολογίας. Ὁ Lyons τονίζει ὅτι ὁ Chomsky, ἐνῶ εἰς τὰ πρῶτα ἔργα του κηρύσσει τὴν αὐτονομίαν τῆς συγχρόνου Γλωσσολογίας ἐναντι τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, εἰς τὰ μετὰ ταῦτα ἔργα του (π.χ. *Aspects, Cartesian Linguistics: A chapter in the history of rationalist thought*, N. York, Harper and Row, 1966, *Language and Mind*, N. York, Harcourt, Brace and World, 1968) ἀρχίζει νὰ ὀμιλῇ περὶ τῆς μεταξύ τῶν δύο ὡς ἄνω ἀναφερομένων ἐπιστημῶν ὑπαρχούσης σχέσεως.

Εἰς τὸ ἕνατον κεφάλαιον (σσ. 96—108), ὑπογραμμίζεται ἡ σχέσις τῆς Γλωσσολογίας μετὰ τῆς Φιλοσοφίας. Ὁ Chomsky, τονίζει ὁ Lyons, πιστεύει ὅτι ἡ Γλωσσολογία, ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Ψυχολογία δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς ἀλλήλας ἐπιστῆμαι. Ὁ ὀρθολογισμὸς ἐν τῇ Φιλοσοφίᾳ (: rationalism) καὶ ἡ θεωρία τοῦ Chomsky παρουσιάζουν κοινὰ τινα σημεῖα.

Ἀκολουθεῖ, μετὰ ταῦτα, ἐν γενικῶν συμπέρασμα (σσ. 109—116), τὸ βιογραφικὸν σημείωμα τοῦ Noam Chomsky (σσ. 117—118) καὶ μία σύντομος βιβλιογραφία (119—120).

Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ Lyons ἀποτελεῖ μίαν ἀπλὴν καὶ γενικὴν περίληψιν τῶν ἔργων τοῦ Noam Chomsky. Ἐκλαίκευει καὶ παρουσιάζει κατὰ τρόπον ἀπλοῦν τὰς βασικὰς μεθοδολογικὰς ἀρχὰς τῆς μετασχηματιστικῆς Γραμματικῆς. Ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου τούτου δίδεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Lyons εἰς τὸν πρόλογον ὡς ἐξῆς: «My main purpose in writing the book has been to provide the reader with enough of the historical and technical background for him to go on afterwards to Chomsky's own works» (σ. 7). Συνεπῶς, σκοπὸς τοῦ βιβλίου τούτου, κατὰ τὸν Lyons, εἶναι νὰ προπαρασκευάσῃ τὸν ἀναγνώστην καὶ καταστάσῃ τοῦτον ἰκανὸν νὰ μελετήσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ ἔργα τοῦ Chomsky.

Τὸ ὡς ἄνω βιβλίον, παρὰ τὰς ἀναμφισβητήτους ἀρετὰς του, παρουσιάζει ὀρισμένας ἐλλείψεις καὶ ἀδυναμίας. Συγκεκριμένως, πάσχει ἀπὸ ἐλλείψιν φορμαλισμοῦ. Τοῦτο ἴσως ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπευθύνεται εἰς τὸ εὐρύτερον κοινόν. Ὡσαύτως, περιορίζεται κυρίως εἰς τὸ συντακτικὸν συνθετικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς, ὡς αὕτη ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Chomsky, καὶ δὲν διαλαμβάνει διὰ τὸ φωνολογικὸν συνθετικὸν μέρος αὐτῆς. Ἐπίσης, δὲν καταδεικνύεται σαφῶς τίνι τρόπῳ λειτουργοῦν οἱ μετασχηματιστικοὶ νόμοι. Ἐπὶ πλέον, πολλοὶ ἔννοιαι χρῆζουσι ἐπεξηγήσεως. Θὰ ἔλεγε τις ὅτι πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν ὀρισμένων σημείων καὶ ἐνοιῶν καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρερμηνείας ἀπαιτεῖται μελέτη αὐτῶν τούτων τῶν ἔργων τοῦ Chomsky. Παρὰ τὰς ἀδυναμίας ταύτας, τὸ ὡς ἄνω βιβλίον τοῦ Lyons, τοῦ ἑραστοῦ τῆς μετασχηματιστικῆς Γραμματικῆς, δίδει μίαν γενικὴν εἰκόνα τῆς ἐπικρατεστεράς σήμερον Γλωσσολογικῆς θεωρίας. Διὰ τοῦτο, κρίνεται ὅτι μία μετάφρασις τοῦ ἔργου τούτου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν θὰ ἦτο λίαν ἐπωφελὴς καὶ χρήσιμος.